

SMARTCOOP ERKENDE CVSO

BIJZONDER VERSLAG
BETREFFENDE DE
ERKENNING ALS
"SOCIALE ONDERNEMING"

Bijlage bij het jaarlijks beheerverslag uit hoofde van artikel 6, §2, 2e lid van het koninklijk besluit van 28 juni 2019 tot vaststelling van de voorwaarden van de erkenning als landbouwonderneming en als sociale onderneming.

Juridisch kader

Ter herinnering, het koninklijk besluit van 28 juni 2019 tot vaststelling van “de voorwaarden van de erkenning als landbouwonderneming en als sociale onderneming” heeft in de loop van het vorige boekjaar het wettelijke kader gewijzigd waarin SmartCoop evolueert en groeit. Tot hertoe was SmartCoop juridisch gezien een coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk. Voortaan is SmartCoop een erkende coöperatieve vennootschap erkend sociale onderneming/ société coopérative agréée entreprise sociale (erkende CVSO/ SCES agréée). Die evolutie werd opgenomen in een wijziging van artikel 1 van de statuten van de coöperatie tijdens de buitengewone algemene vergadering van 20 juni 2023.

In tegenstelling tot de erkenning ‘sociaal oogmerk’, wordt de nieuwe erkenning ‘sociale onderneming’, die de vorige vervangt, gecontroleerd door de Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming.

Wettelijke verplichtingen

De voorwaarden om de nieuwe **erkenning als sociale onderneming** te verkrijgen, te behouden en zich erop te beroepen, zijn opgenomen in artikel 8:5 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen. Ze omvatten negen punten:

De vennootschap moet hoofdzakelijk tot doel hebben, in het algemeen belang, een positieve maatschappelijke impact te bewerkstelligen op de mens, het milieu of de samenleving.	Zie artikels 3 en 4 van de statuten van SmartCoop over het coöperatief oogmerk en de waarden en het maatschappelijk doel van de coöperatie.
De statuten moeten het voorwerp van de vennootschap omschrijven waarbij uitdrukkelijk tot uiting komt dat dit voorwerp dienstig is om een positieve maatschappelijke impact op de mens, het milieu of de samenleving te bewerkstelligen.	Zie artikels 3 en 4 van de statuten van SmartCoop over het coöperatief oogmerk en de waarden en het maatschappelijk doel van de coöperatie.
Elk vermogensvoordeel dat de vennootschap aan haar aandeelhouders uitkeert, onder welke vorm dan ook, mag niet hoger zijn dan de rentevoet vastgesteld door de koning in uitvoering van de wet van 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming.	Artikel 3 van de statuten van SmartCoop vermeldt uitdrukkelijk dat de vennoten “geen vermogensvoordeel nastreven”. Artikel 43 over de bestemming van de resultaten bevestigt het principe van de niet-uitkering van dividenden.
Bij vereffening van de vennootschap is het vermogen dat overblijft na aanzuivering van het passief en terugbetaling van het door de aandeelhouders werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde bedrag op de aandelen, bestemd voor een bestemming die zo nauw mogelijk aansluit bij haar voorwerp.	Artikel 46 van de statuten over de vereffeningssaldi stemt overeen met deze formulering, bedoeld in artikel 8:5, 3 van het WVV.
Bij uittreding moet de uittredende aandeelhouder maximum de nominale waarde van zijn werkelijke inbreng ontvangen.	Dat principe is vermeld in artikel 20 van de statuten van SmartCoop.

<p>Het mandaat van bestuurder moet onbezoldigd zijn (tenzij de algemene vergadering beslist over een beperkte onkostenvergoeding of presentiegeld).</p>	<p>Artikel 23 van de statuten werd tijdens de buitengewone algemene vergadering van juni 2022 aangepast om die formulering over te nemen.</p>
<p>Geen enkele aandeelhouder mag aan een stemming in de algemene vergadering deelnemen met meer dan een tiende van het aantal stemmen verbonden aan de vertegenwoordigde aandelen.</p>	<p>Artikel 37 van de statuten werd aangepast tijdens de buitengewone algemene vergadering van juni 2020 en bevestigd door de buitengewone algemene vergadering van 2022 om de strikte regel '1 persoon = 1 stem' vast te leggen.</p>
<p>Het bedrag van het aan de aandeelhouders uit te keren dividend kan slechts worden bepaald na bepaling van een bedrag dat de vennootschap voorbehoudt aan projecten of bestemmingen die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van haar voorwerp.</p>	<p>Artikel 43 van de statuten over de bestemming van de resultaten voorziet in de volledige niet-uitkering van dividenden aan de Vennoten.</p>
<p>Het bestuursorgaan van de vennootschap moet jaarlijks een bijzonder verslag over het afgesloten boekjaar opstellen waarin het tenminste melding maakt van de wijze waarop het bestuursorgaan van de vennootschap toezicht houdt op de toepassing van de erkenningsvoorwaarden, van de activiteiten die de vennootschap heeft verricht ter verwezenlijking van haar voorwerp en van de middelen die de vennootschap hiervoor heeft ingezet.</p>	<p>Dat is de opzet van dit verslag.</p>

Sterke, aanhoudende dynamiek van de activiteit van de vennoten en ambitie om hen te blijven begeleiden in een veilig, duidelijk kader

2025 was een goed jaar voor de economische activiteit van de vennoten van SmartCoop. De omzet van de gedeelde onderneming bedroeg meer dan 198 miljoen euro.

Begeleiding

Er waren enkele opmerkelijke ontwikkelingen in 2025 die daartoe bijdroegen. Zo telt de gebruikersgids (guide.smart.coop) aanzienlijk meer inhoud om de kennis van de Smart-tools te bevorderen en ervoor te zorgen dat de leden minder hulp nodig hebben om ze te gebruiken (17 nieuwe artikels gepubliceerd in 2025). De gids wordt almaar meer geraadpleegd. Het is niet altijd evident om de tools en diensten die onze gedeelde onderneming biedt, onder de knie te krijgen. Begrijpen hoe ze te gebruiken en welke regels of principes aan de basis liggen, is nochtans essentieel. Daarvoor wordt vandaag nog veel gerekend op de steun van de adviesverleners die de vennoten dagelijks begeleiden.

De ontwikkeling van de vennoten en hun activiteiten binnen de gedeelde onderneming zijn een centrale prioriteit voor Smart. Dagelijks worden de duizenden houders van de actieve productie-eenheden in heel België in een van onze 8 kantoren begeleid door 87 adviesverleners. Zij werken ook samen met de collega's van onze afdeling Coöperatief leven of Opleidingen om activiteiten te organiseren, zoals ontmoetingen, opleidingen en andere netwerkbijeenkomsten, maar ook sessies om de tools van Smart te begrijpen en te leren gebruiken.

Er zijn in 2025 bovendien 408 infosessies gegeven aan iedereen die meer wil weten over Smart en mogelijk deel wil uitmaken van de gedeelde onderneming. Zo kwamen er 974 nieuwe houders van een productie-eenheid bij in 2025, waardoor het aantal actieve houders afklokte op 21.585, onder wie 5.352 nieuwe.

Peer-to-peerbegeleiding

In het voorjaar 2024 vond in onze coöperatie de eerste reeks co-ontwikkeling plaats. Die methode gebruikt collectieve intelligentie om individuele projecten vooruit te helpen. Een groep vakgenoten komt bijeen om raad te vragen en te geven over een probleem of bepaalde noodzaak. Dat kan gaan over de combinatie van werk- en privéleven, beter communiceren over de producten die je te koop aanbiedt, bepaalde projecten anders aanpakken enz. Zo kunnen mensen in een vertrouwenskader van elkaar leren en wordt samenwerking bevorderd. De eerste reacties waren zo enthousiast dat het project ook in 2025 werd voortgezet.

Er werd bovendien een andere tool voorgesteld met een gelijkaardige aanpak om begeleiding te bieden: het "social business model canvas". Eind 2024 werd er tijdens "Rapoûlaedje" een testsessie georganiseerd, waar de deelnemers zich bogen over deze vraag: *Hoe bouw je een onderneming op met waarden als duurzaamheid en door gebruik te maken van de voordelen van collectieve intelligentie?* Tijdens die workshop leren deelnemers die idealen te structureren om ze in hun activiteit te gebruiken, zonder de belangrijkste partners, samenwerking en klanten uit het oog te verliezen.

Opleiding

Smart bleef voordelige, toegankelijke **financieringen** bieden met een renteloze lening (zonder dossierkosten) voor de leden. De lening is een voorschot van gedeelde middelen ten gunste van de activiteiten van de leden. Zo kunnen ze materiaal en uitrustingen kopen, voorraden aanleggen, opleidingen volgen of een beroep doen op de nodige investeringen (onder voorwaarden) die nodig zijn voor de economische ontwikkeling van hun activiteiten. In 2025 werden er 67 renteloze leningen toegekend voor een totaalbedrag van 219.949 euro.

De in 2025 toegekende financieringen werden gebruikt om te investeren in licht professioneel materiaal (camera, computer, fototoestel, videomonitor ...), maar ook in zware industriële machines of batterijen, om opleidingen te betalen en kasvoorschotten te geven. Dankzij die hulpmaatregel konden de betrokken leden investeren in het herstel en/of de verdere ontwikkeling van hun activiteit. In 2025 werden in totaal 70 projecten dankzij een renteloze lening ondersteund, goed voor een bedrag van 236.510 euro. Sinds de lancering van de dienst werden al 253 projecten ondersteund voor een totaalbedrag van 1.001.063 euro.

En dankzij een partnerschap met de Koning Boudewijnstichting ontvingen 15 ambachtslui, keramisten, instrumentenbouwers, glasraammakers en tegelzetter elk tussen € 3.500 en € 7.000 om een opleiding te volgen, materiaal te kopen of hun werk tentoon te stellen, voor een totaalbedrag van 78.910 euro.

Beveiliging

We blijven inzetten op de **beveiliging** van de gedeelde onderneming en van alle mensen die er werken, door de interne regels aan te passen en de gevolgen ervan beter te beheren. Dat zijn twee voorwaarden voor een efficiënt economisch model.

Een van de taken van Smart bestaat er ten slotte in de **professionele loopbaan** van haar leden vanuit een wettelijk oogpunt **veilig te stellen**. Dat vertaalt zich in diverse acties op verschillende vlakken. Hier hebben we aandacht voor het opleidingsaanbod van de leden van de coöperatie.

Een specifiek kenmerk van beroepsopleidingen is de mogelijkheid voor lesgevers om 0 % btw toe te passen. De prestatie moet wel aan een reeks criteria voldoen. Die worden niet opgelegd door Smart, maar door de overheid. De vrijstelling van de btw kan worden toegepast dankzij de entiteit Verenigde Opleidingen, waarin een groot deel van de opleidingsactiviteiten van de leden zijn ondergebracht. Om de loopbanen van de leden nog meer veilig te stellen, is het belangrijk om samen zichtbaarheid te kunnen geven aan ons opleidingsaanbod. Daarom lanceerden we in de zomer van 2022 de website learning.smart.coop. In 2023, 2024 en 2025 werd ze nog verder ontwikkeld, met een omzet van ongeveer 7 miljoen euro in 2025.

De website biedt toegang tot opleidingen die Smart samenstelt en organiseert op basis van het aanbod van de leden. Iedereen kan de site raadplegen en eventuele klanten kunnen via een formulier contact opnemen met de lesgevers.

Meer info hier:

<https://kronik.smart.coop/decouvrez-le-nouveau-catalogue-learning-des-formations/> (artikel in het Frans).

Verwezenlijking van een positieve maatschappelijke impact

Zoals vermeld in artikel 3 van de statuten van SmartCoop verbindt de Raad van bestuur van de coöperatie zich ertoe om elk jaar een bijzonder verslag op te stellen over de verwezenlijking van het sociale oogmerk van de coöperatie. In het kader van haar huidige werking bleef Smart acties met een positieve maatschappelijke impact voeren. Ze zijn hieronder opgesomd volgens de doelstellingen bepaald door de statuten van de coöperatie.

Bevorderen van de sociale, economische, fiscale en juridische bescherming

Smart biedt de best mogelijke sociale, economische, fiscale en juridische bescherming:

- In 2025 was Smart in België werkgever van 21.509 personen, die zo toegang kregen tot de sociale zekerheid voor werknemers. Samen sloten ze 222.421 arbeidsovereenkomsten af, goed voor 641.109 aangegeven werkdagen of 4.492.962 werkuren. Dat stemt overeen met **2.274 voltijds equivalenten**.
- De creatie van duurzame werkgelegenheid voor bepaalde werknemers van de coöperatie. In de loop van het jaar hebben 30 leden met een contract van onbepaalde duur gewerkt.

- Voortzetting van de opleidingen voor de ondersteunende teams en voor de leden (90 dagen opleiding voor 864 deelnemers in totaal).
- De juridische afdeling van Smart bleef bijstand verlenen aan de leden om geschillen te regelen, contracten na te lezen of een antwoord te geven op talloze vragen in verband met sociaal, fiscaal of arbeidsrecht enz. In 2025 werden er 637 aanvragen/dossiers met juridische vragen in verband met de activiteit van de productie-eenheden verwerkt.
- Ten slotte vermelden we nog de deelname en bijdrage van Smart aan het experiment Territoire Zéro Chômeur Longue Durée in Gembloux (<https://www.objectifemploiGembloux.be/>). Sinds 2023 is Smart immers partner van *Objectif Emploi Gembloux*, een project in Gembloux dat jobs op maat wil creëren die aan onvervulde noden voldoen. Het project wordt voor een periode van drie jaar (2023–2026) gesubsidieerd door het Europees Sociaal Fonds en het Waals gewest in het kader van het programma "Territoire de Réparation par l'Economie Sociale" (TRES). Eerst werden de belangrijkste behoeften in kaart gebracht en werden er ontmoetingen georganiseerd in Gembloux. Dat proces nam enkele maanden in beslag en daarna werden de eerste vacatures opengesteld. Tegen 31 december 2025 waren er 11 jobs gecreëerd: administratieve hulp voor bedrijven, sociaal werk, upcycling, huiswerkbegeleiding, les voor theoretisch rijbewijs, communicatiemedewerker en klusjesman. Samen zijn ze goed voor 8,55 voltijds equivalenten.
- Smart zet zich in voor het project om sociaal innovatieve antwoorden te kunnen bieden op de complexe uitdagingen van de beroepswereld. Het is de bedoeling om afstand te nemen van een puur commerciële logica die werk koste wat het kost rendabel wil maken. We gaan de uitdaging aan om te zorgen voor een ommekeer door de waarde van werk te koppelen aan de tijd die erin geïnvesteerd wordt, aan competenties, collectieve behoeften, het zichtbaar maken van zorgtaken die vrouwen vaak gratis op zich nemen, milieubescherming enz. In dit project zijn individuele competenties een verrijking voor het collectief, en dat is de kern van het politieke project van de coöperatie Smart.
- **In het najaar 2025 vulden 2.200 leden een grote enquête in.** Enkele resultaten: 7,4/10 gemiddelde tevredenheid, 74% ziet zich binnen drie jaar nog bij Smart, 40% ziet hun activiteit bij Smart als een hoofdactiviteit. Die resultaten werden ook gebruikt als basis voor de voorbereiding van de strategie 2030. Meer info: <https://kronik.smart.coop/smart-enquete-jouw-ervaring-als-leidraad-voor-de-toekomst/?lang=nl>
- **Hervorming werkloosheid:** de hervorming van de werkloosheidsverzekering van de Arizona-regering bracht heel wat teweeg bij Smart en haar gemeenschap. Met bijna 30% van de leden die verklaren een werkloosheidsuitkering te ontvangen, wist de coöperatie onmiddellijk hoe laat het was. De sociale, economische en professionele gevolgen van de beperking in de tijd van de werkloosheidsuitkering zouden enorm zijn.
- Al bij de aankondiging van de hervorming in het voorjaar 2025 veroordeelde Smart de verarming van onze sociale zekerheid en de politieke keuzes die niet aangepast zijn aan de hedendaagse arbeidsomstandigheden.

- Er werden ook werkgroepen opgericht met leden uit de verschillende directies van Smart.
- In juni 2025 richtte Smart vier **werkgroepen op die elkaar aanvulden**.
 - De eerste hield zich bezig met analyse en ontleedde de hervorming, de toepassingsmodaliteiten en de concrete impact op het leven en werk van de leden.
 - De tweede focuste zich op begeleiding met als doel om de adviesverleners de nodige tools te bieden zodat ze de leden konden informeren en doorverwijzen wanneer ze door de hervorming getroffen werden.
 - De derde groep concentreerde zich op lobbying en advocacy. Zij werkten politieke acties en een externe communicatiestrategie uit.
 - En de vierde groep ten slotte werd opgericht om te analyseren welke impact de hervorming op de coöperatie zelf zou hebben, om eventuele aanpassingen te kunnen doorvoeren.
- Dankzij die collectieve inspanningen konden ze de leden in de volgende maanden duidelijke en toegankelijke informatie geven, meer bepaald via de gebruikersgids. De adviesverleners werden intern opgeleid om te kunnen antwoorden op de diverse situaties op het terrein.
- Er werden in onze verschillende kantoren ook **overlegmomenten** in de vorm van "Let's meet"-bijeenkomsten georganiseerd met de leden en onze adviesverleners en juristen sociaal recht. Die bijeenkomsten maakten het niet alleen mogelijk om informatie te delen. Ze doorbraken ook een zeker isolement en ondersteunden een collectieve dynamiek tegen de onzekerheden die de hervorming met zich meebrengt, door voor te stellen de ontmoetingen in groep voort te zetten.
- Ten slotte organiseerden we in november een conferentie met de titel "*Gouvernement Arizona: précarité programmée, comment riposter?*"
- Naast de begeleiding van de leden zette Smart ook haar **lobbyacties** door. Ze schreef de politiek verantwoordelijken aan en overlegde met andere sociale actoren (OCMW, vakbonden enz.). De coöperatie pleit absoluut voor een inclusieve visie van de sociale zekerheid.
- Bovendien nam Smart deel aan de **nationale betoging** van 14 oktober om een maatschappelijk project te verdedigen dat respect heeft voor niet-lineaire trajecten en de meest kwetsbaren beschermt.
- Om daarmee aan de slag te gaan, baseerde Smart zich ook op een raadpleging van de leden. Er werd immers een enquête gelanceerd die door meer dan 2.200 vennoten beantwoord werd. Zo konden hun ervaringen en realiteiten opgetekend en gebruikt worden als basis voor de strategie Smart 2030.
- Met het oog op een hervorming die tal van trajecten kwetsbaarder maakt, heeft Smart gekozen voor collectieve actie, diepgaande analyse en solidariteit. Een

- manier om trouw te blijven aan haar project: iedereen de kans geven om in een veilig kader te werken, ondanks de veranderingen op de arbeidsmarkt.
- De terugvordering van de schulden van klanten van onze vennoten leidde in 2025 tot de automatische verzending van 36.393 aanmaningen voor de betaling van facturen.
 - **Sinds januari 2026** zijn btw-plichtige ondernemingen in België verplicht om **elektronische facturatie te gebruiken**. Smart bereidde zich tijdig voor, paste haar tools aan en handelde de omschakeling goed af voor al haar leden. Het project beloofde enorm te worden aangezien er in 2025 meer dan 200.000 facturen werden opgemaakt. Tijdens de omschakeling konden de leden gewoon blijven werken. Ook dat is de gedeelde onderneming.

Bevorderen van de erkenning van ons sociaal en economisch nut

- Smart zette vol in op haar lobby- en advocacy-activiteiten om ervoor te zorgen dat de erkenning van het gedeelde ondernemingsmodel op de politieke agenda geplaatst zou worden. De verkiezingen van juni en oktober 2024 (zowel Europees en federaal als gewestelijk en gemeentelijk) waren een goede gelegenheid om de stem te laten horen van zowat 20.000 Smart-leden die elk jaar voor onze gedeelde onderneming kiezen. De afdeling lobbying en advocacy, die ijvert voor de erkenning van ons model in de wetgeving, trok dus naar de democratische politieke partijen van het land en hun studiebureaus. Ze herhaalden niet alleen wat Smart is, wat ze doet en hoe groot onze gedeelde onderneming na 25 jaar is geworden. Ze gingen ook pleiten voor een grotere erkenning van de gedeelde onderneming in het regeringsbeleid voor steun aan het ondernemerschap. Er werden politieke debatten georganiseerd in Brussel en Gent: <https://kronik.smart.coop/politiek-debat-nieuwe-vormen-van-ondernemerschap/?lang=nl>

In Wallonië worden Smart en haar gedeelde onderneming in het regeerakkoord vermeld als een model dat in de toekomst ondersteund moet worden: <https://kronik.smart.coop/de-gedeelde-onderneming-opgenomen-in-het-waalse-regeerakkoord/?lang=nl>

In 2025 werd dat werk voor de erkenning van de gedeelde onderneming verder doorgezet om ervoor te zorgen dat de toezeggingen die tijdens de verkiezingscampagne en in de regeerakkoorden waren gedaan, werden opgevolgd en concreet in het overheidsbeleid werden omgezet.

Er wordt met andere partnerondernemingen overigens verder samengewerkt aan de erkenning van het model als toonaangevende aanpak voor ondernemers. In dat opzicht wordt er momenteel een federatie van gedeelde ondernemingen opgericht om samen sterker te staan bij de overheid.

Smart werkt actief samen met verschillende partners (vakbonden bijvoorbeeld) en is actief betrokken bij verschillende netwerken in het kader van haar advocacy-activiteiten: Febecoop, SAW-B, Concertes, Coopkracht en Beci.

- **Sociale economie & coöperaties: de netwerken van Smart.** Het jaar 2025 werd door de Verenigde Naties (VN) uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Coöperaties. In het licht van de hedendaagse uitdagingen werd tijdens het jaar

de cruciale rol van het coöperatieve model bevestigd. Smart heeft dan ook actief meegewerkt binnen haar Belgische en internationale netwerken om te tonen dat een economie gebaseerd op democratie, samenwerking en solidariteit écht werkt.

De Nationale Raad voor de coöperatie en de sociale onderneming nodigde Smart uit om zich in januari voor te stellen op het lanceringsevent van het Internationaal Jaar van de Coöperaties.

Een ander hoogtepunt van het rijkgevlude jaar vond plaats in oktober, met een geslaagde samenwerking in Flagey. Smart bundelde de krachten met Febecoop, Multipharma en P&V tijdens een eerste editie van de Coopday. Dat is onze bijdrage om meer netwerken tussen coöperaties op te bouwen, coöperaties bekender te maken en de visie uit te dragen dat coöperaties meer zijn dan een alternatief: ze zijn het model van de toekomst. Gezien de huidige sociale en klimaatuitdagingen moeten onze coöperaties hun plaats innemen in de economie om voor een vreedzame samenleving te zorgen. Na het succes van die dag zullen we blijven ijveren voor die netwerkvorming en een tweede editie.

Op Europees vlak zetten we dan weer samen met CECOP (European Confederation of Industrial and Service Cooperatives) de ambities en uitdagingen van het coöperatieve model op de kaart. Eind oktober verzamelden heel wat actoren van de sociale economie in Bordeaux. Het Centre International de Recherches et d'Informations sur l'Economie Publique, Sociale et Coopérative (CIRIEC) organiseerde er haar tiende onderzoeksconferentie en aansluitend namen we deel aan het World Forum on the Social and Solidarity Economy (GSEF). Een uniek evenement waar meer dan 10.000 internationale actoren uit de sociale en solidaire economie bijeenkwamen om ervaringen uit te wisselen, elkaar te inspireren en samen te werken.

Op wereldvlak heeft Smart haar betrokkenheid bij de Internationale Coöperatieve Alliantie (ICA) herhaald. Tijdens onze tussenkomsten op de wereldconferentie in Delhi konden we sterke boodschappen overbrengen rond inclusie, vrouwelijk leiderschap en de maatschappelijke impact van coöperaties. Begin 2025 kregen we het voorzitterschap van de werkgroep ICETT (International Cooperative Entrepreneurship Think Tank) toebedeeld, waardoor we nog actiever kunnen werken aan de promotie van duurzame economische modellen. Die werkgroep is bijvoorbeeld de drijvende kracht achter de publicatie van de World Cooperative Monitor, een referentiewerk dat de impact van de grootste coöperaties ter wereld belicht. Eind 2025 werd het voorgesteld tijdens de World Summit for Social Development van de VN in Doha, Qatar. Ook via onder meer de CM50 Leadership Circle – een netwerk waar leidinggevendenden uit grote internationale coöperaties samenkomen – helpt Smart mee om strategische prioriteiten zoals coöperatief onderwijs en de ontwikkeling van economische partnerschappen naar voor te schuiven.

In een wereldwijde context die door sociaal-economische, geopolitieke en klimaatcrisisen wordt gekenmerkt, is het onze plicht om mee onze schouders te zetten onder een sterke coöperatieve ambitie. We willen tonen dat de sociale economie de standaard is die duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en vrede kan samenbrengen. Door binnen onze federaties en met andere partners samen te werken, versterken we de banden en zorgen we voor een noodzakelijke economische transitie. Smart blijft dan ook een voortrekkersrol spelen op nationaal en internationaal niveau om samen met haar partners het verschil te maken in de coöperatieve beweging.

- **PVCB: weerstand bieden dankzij kennis.** Sinds 2012 houdt de professionele vereniging van creatieve beroepen (PVCB), die van Smart afhangt, zich bezig met de publicatie en verspreiding van analyses en studies met levenslang leren als hoofddoel. Daarvoor kan ze rekenen op een subsidie van de Federatie Wallonië-Brussel.

De behandelde domeinen zijn onder meer het tewerkstellingsbeleid, de verandering van de beroepswereld, de sociale economie, het cultuurbeleid, coöperaties, de verdediging van freelancers, of de sociale zekerheid. De vzw schrijft teksten die aanzetten tot nadenken, discussies in de hand werken en de verdediging van de rechten van werkers onder de aandacht te brengen.

In 2025 ...

- 16 publicaties: 15 analyses en 1 studie (waarvan 2 analyses vertaald in het Nederlands)
 - 1 film met debat achteraf: "Pas plus qu'à fond", een documentaire in coproductie met Smart over de paradoxen van autonomie in werkerscoöperaties
 - 3 workshops met partners, SAW-B en Ce Qui Nous Arrive
 - 4 openbare discussies
 - 5 bijeenkomsten "Let's meet!" over de hervorming van het kunstwerkattest en de werkloosheid
 - 1 rondetafelgesprek over de hervorming van de werkloosheid en de pensioenen
 - 1 theatervoorstelling: de beproeving van Karl Marx in het licht van de ecologie
 - 1 Europese ontmoeting rond het CoopRoute-netwerk
- Er werd een jaarprogramma met workshops samengesteld om de coöperatieve cultuur te delen en over te dragen, participatie in de hand te werken en vooruitgang te boeken met de school voor de coöperatie.

De workshops voor de vennoten en de ondersteunende teams moeten de coöperatieve cultuur uitdragen en de coöperatieve werking bevattelijk maken. Bijvoorbeeld over het lidmaatschap en coöperaties, de geschiedenis van coöperaties, de loonfiche (en sociale zekerheid) begrijpen, of over onderwerpen als voorbereiding op de algemene vergadering en over de participatiemogelijkheden binnen Smart, maar ook sessies om de integratie van nieuwe collega's bij de ondersteunende teams te bevorderen. **300 evenementen, workshops, conferenties, "Let's meet"-bijeenkomsten** in de vorm van een ontbijt, lunch of receptie ... Want een coöperatie is ook een gemeenschap die samenkomt.

Nadat we in 2023 Let's coop en de algemene vergadering in drie steden tegelijk op dezelfde dag hadden getest, bleven we lokale evenementen organiseren.

Zo begonnen we in 2025 met de CoopInside-bijeenkomsten in aanloop naar de algemene vergadering. In mei gingen we op tien dagen langs in zeven steden.

Het doel van die bijeenkomsten: de algemene vergadering van juni voorbereiden, de kerncijfers per regio delen, verslag uitbrengen over lopende projecten en nieuws delen. Die bijeenkomsten vormen een rustmoment en zijn een perfecte gelegenheid om allerlei te bespreken met het leidinggevende team van Smart. Bovendien werd er een workshop georganiseerd over het economisch model van Smart: "Waar komt het geld vandaan en waar gaat het naartoe?"

In samenspraak met de verschillende kantoren in België werd een zesmaandelijke planning opgesteld, met meer workshops en meer participatie tot gevolg.

Bevorderen van de persoonlijke ontplooiing en de keuze voor een optimale, toegankelijke werkomgeving

- In 2024 werden er verschillende investeringen gedaan op de site van Smart in Sint-Gillis (4.800 m²). Er werden zonnepanelen geïnstalleerd en hier en daar werden verfrissingswerken uitgevoerd. Er werd ook prioriteit gegeven aan de aanpassing van de elektriciteit, brandveiligheid en stedenbouwkundige aspecten aan de geldende normen. Die werken zijn in 2025 nog voortgezet.
- Om de democratie ook buiten het bestuurlijke kader te kunnen uitoefenen, creëert Smart participatiemogelijkheden voor alle vennoten die dat willen. Smart in Progress ging vijf seizoenen mee. Het lag aan de basis van de oprichting van de coöperatie en was dus belangrijk voor de geschiedenis van Smart.

Het is niet alleen de bedoeling dat de vennoten zelf initiatief kunnen nemen om iets aan hun behoeften te doen, maar ook om een participatie in de hand te werken die niet meer enkel op de coöperatieve onderneming is gericht, maar ook toegespitst is op andere aspecten. Daarom heeft Smart een aanbod samengesteld met netwerkbijeenkomsten voor de leden en hun economische ontwikkeling, arbeidsomstandigheden en sociale bescherming.

Een voorbeeld daarvan zijn de SmartLabs, heuse 'praktijklaboratoria' door en voor de leden. Ze moeten de vennoten de middelen geven om hun dagelijkse realiteit op hun niveau te verbeteren, door samen in groep concrete projecten uit te voeren en vooraf bepaalde thema's in de praktijk om te zetten.

Na twee jaar en de bijeenkomst van een tiental SmartLab-groepen ("Psychopraticien·nes de Smart, unissez-vous", "Beeldende Kunsten", "Métiers du Bien-être", "Allez plus loin avec une activité expérimentée", "Reconnaissance légale des artisan·es des entreprises partagées", "Bijouterie : optimisons le merchandising") werden er in 2025 minder initiatieven genomen en was er minder opvolging. Toch willen we herhalen dat er sinds het begin meer dan 300 personen interesse hebben getoond en dat uiteindelijk 200 personen regelmatig zijn samengekomen, goed voor meer dan 150 uur ontmoetingen.

Ook de arbeidsomstandigheden kwamen aan bod. Al sinds haar oprichting is de emancipatie van werkers van fundamenteel belang voor Smart. Betere arbeidsomstandigheden en een bredere toegang tot de sociale zekerheid zijn daarvoor essentieel.

Vanaf 2024 spoorde Smart haar gemeenschap aan om samen actie te ondernemen rond drie belangrijke onderwerpen:

- Betere loonvoorwaarden
- De preventie van arbeidsongevallen en burn-out
- Betere sociale bescherming in geval van ziekte

Er was een enquête, er waren diepgaandere discussies in workshops en SmartLabs in verschillende steden, die resulteerden in 35 actiepijstes en concrete eisen. De allereerste vergadering van werknemers vond plaats op 14 november 2024. De leden van de coöperatie kwamen samen in Brussel voor een reeks workshops, debatten en een plenaire zitting. Er werd gedebatteerd over 8 van de 35 actiepijstes en er werd een collectief eisenpakket opgesteld. Het eisenpakket en de actiepijstes die in 2024 werden opgesteld, werden in mei 2025 bestudeerd door de Raad van bestuur. Ze werden ook opgenomen in het werk rond de strategie 2030 die in 2026 aan de vennoten zal worden voorgelegd. Er zou een tweede vergadering van werknemers moeten komen.

In 2025 werd een aantal actieve leden opgeleid in methodes voor collectieve actie om de vastgestelde actiepunten tot een goed einde te brengen, met name door werkers in staat te stellen zichzelf te organiseren om de arbeidsomstandigheden en de sociale bescherming te verbeteren.

- Als raadgevend orgaan dat voor de hele groep Smart is opgericht, waakt het ethisch comité erover dat de praktijken van de coöperatie overeenstemmen met de waarden die ze uitdraagt. Het ethisch comité van Smart bestaat uit drie vennoten die lid zijn van de ondersteunende teams, twee externe deskundigen en zes vennoten die de diensten van Smart gebruiken. Het comité heeft haar participatieve werking sinds 2024 verder verfijnd, door aanvragers systematisch uit te nodigen om actief deel te nemen aan de besprekingen over het onderwerp dat ze aankaarten. Op die manier wil het comité:
 - de debatten verrijken door de aanwezigheid van de betrokken personen
 - zorgen voor een beter begrip van de ethische kwesties eigen aan elke situatie
 - zorgen voor een kortere reactietijd door aanvragers de kans te geven om een eerste idee te hebben van het overleg van het comité
 - het overleg van het comité meer toespitsen op concrete situaties
- Het comité behandelde zes onderwerpen in 2025 en schreef aanbevelingen voor vier daarvan: vervolg van het werk rond de uitdagingen van artificiële intelligentie voor de coöperatie en haar leden, activiteiten van sekswerkers, de ethische uitdagingen in verband met niet-conventionele zorgpraktijken, activiteiten van leden met een gerechtelijk verleden. Na analyse leidde het onderwerp over het beheer van belangenconflicten met mandaten die in de coöperatie worden uitgeoefend, niet tot een aanbeveling. Het onderwerp over discriminatie en problematisch gedrag moet nog verder worden uitgediept.

Het comité is zeven keer bijeengekomen in 2025 en kreeg er twee nieuwe leden bij. De leden namen ook deel aan een vergadering met alle instanties, zoals de Raad van bestuur, de ondernemingsraad, het comité voor preventie en bescherming op het werk en de directies van Smart (in oktober 2025), en aan het integratietraject van de nieuwe werknemers van de ondersteunende teams.

- Het Diversiteitsplan werd in december 2020 door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest goedgekeurd en in 2025 voortgezet. Dat plan is het resultaat van een samenwerking met Actiris. De voornaamste doelstelling: het diversiteitslabel krijgen voor de toepassing van een diversiteitsbeleid binnen de onderneming. Daarvoor willen we vechten tegen discriminatie en garanderen dat alle medewerkers gelijk behandeld worden. Dat vertaalde zich in een tiental acties.
- Smart zet zich samen met CEASE in tegen intrafamiliaal geweld.

CEASE (Engaging Actors in the Struggle against Domestic Violence) is het Belgische netwerk van werkgevers die zich inzetten tegen intrafamiliaal geweld.

Naast de persoonlijke en sociale impact blijkt uit verschillende enquêtes dat intrafamiliaal geweld een impact heeft op de arbeidscapaciteit van slachtoffers en hun collega's: minder productiviteit, meer afwezigheden, ontslag zonder opzegtermijn ... Soms is de werkvloer de enige plek – behalve hun thuisomgeving – waar slachtoffers sociaal contact kunnen hebben. Daarom wil het Belgische CEASE-netwerk – gecoördineerd door Pour La Solidarité (PLS) en mede gefinancierd door equal.brussels – een veilige plek maken van de onderneming. Een plek waar werknemers die geconfronteerd worden met intrafamiliaal geweld, hulp en steun kunnen krijgen.

Onze coöperatie vindt het belangrijk om zich daarvoor in te zetten en is sinds 2018 lid van het CEASE-netwerk. Verschillende werknemers hebben een door CEASE aangeboden opleiding gevolgd om collega's te helpen die dat nodig zouden hebben.

Delen van de middelen en de risico's

De interne dienst voor de preventie van beroepsrisico's (IDPB) bestaat uit verschillende personen en wordt geleid door een preventieadviseur niveau 1, zoals wettelijk bepaald. De dienst moet de beroepsrisico's van alle werknemers van Smart voorkomen, door middel van een globaal preventieplan, dat wordt uitgevoerd door de werkgever in samenspraak met de werknemersafgevaardigden.

Veiligheid op het werk

Smart werkte in 2025 aan de preventie van de belangrijkste oorzaken van arbeidsongevallen: valrisico's en het gebruik van gevaarlijke machines. De IDPB volgde in het bijzonder tuinaanleggers en houtbewerkers op door richtlijnen te publiceren op de gebruikersgids en telkens als er voor die beroepen een nieuwe inschrijving bij Smart werd aangevraagd. Bovendien breidde de IDPB het gezondheidstoezicht bij de inschrijving uit voor de beroepen die dat vereisen. Zo ondergingen een zestigtal nieuwe leden een medisch onderzoek in 2025.

Cyberveiligheid: samen beschermen we de coöperatie

Het toenemende aantal cyberaanvallen is vandaag een reële bedreiging, zowel voor particulieren als voor ondernemingen, ook voor coöperaties en sociale ondernemingen. Om haar leden, klanten en leveranciers nog beter te beschermen, heeft Smart van cyberveiligheid een prioriteit gemaakt.

Cybercriminelen gebruiken vaak sociale manipulatie om in systemen in te breken. Wie kreeg nog nooit een mail of sms met het logo en de perfect geïmiteerde stijl van een onderneming met een onschuldige vraag? Gewoon klikken op een phishingbericht kan al aan de basis liggen van een grootschalige aanval. Het is dus van cruciaal belang om alert te zijn.

Daarom scholen de ondersteunende IT-teams zich constant bij op het vlak van nieuwe technologieën, zoals de uitdagingen in verband met artificiële intelligentie.

Maandelijks

De antivirussoftware die 300 machines beschermt (werkposten en servers), blokkeert ...

- Meer dan 30.000 dreigingen
- Bijna 30.000 pogingen tot phishing
- 6 malware-aanvallen
- 237 websites

De Firewall die ons hele netwerk beschermt, blokkeert dan weer ...

- 16.000 dreigingen
- 3.500 toegangen tot schadelijke of gecompromitteerde websites
- 35 malwareprogramma's

Pulso: 24/7 psychologische bijstand

Echtscheiding, rouw, (parentale) burn-out, verslaving, professionele moeilijkheden ... de dingen des levens kunnen soms nefast zijn voor het beroepsleven. Met als gevolg nog meer stress of een slecht gevoel. Het is een vicieuze cirkel. Om te proberen daar iets aan te doen, is het vooral belangrijk om erover te kunnen praten.

Daarom is Smart in maart 2024 in zee gegaan met de Pulso Group. Zo kan elk lid van de gemeenschap gratis en anoniem contact opnemen met een van hun psychologen.